

Československý týdeník - Evropa Tschechoslowakische Wochenzeitung - Europa

EVROPSKÉ LISTY: Vychází každé pondělí • Vydává a tiskne: Universum
Sokol Publication, Inc. • Vedoucí redaktor: Josef Martínek
Evropský redaktor: Václav Hora • Adresa redakce:
FK, D-6 Frankfurt/M. 70, Postfach 70 0254
EVROPSKÉ LISTY: Erscheint jeden Montag • Herausgeber: Universum
Sokol Publ. Inc. • Chefredakteur: Josef Martínek • Redakteur für
Europa: Václav Hora • Anschrift der Redaktion:
FK, D-6, Frankfurt/M. 70, Postfach 70 0254

GEGRÜNDET 1874 (New Yorkské Listy) • MONTAG, den 5. MAI 1975 • FK, D-6 FRANKFURT/M. 70, POSTFACH 70 0254 • Nr. 18.

Střední východ: arabské spory

V arabském táboře se situace v poslední době zkomplikovala. Arabové sice mnoho mluví o solidaritě a jednotě, ale navzájem se napadají — a to nejen slovy, ale i zbraněmi. Ke krvavým šarvatkám došlo v Libanonu a to mezi palestinskými fedajiny a libanonskými pravicovými falangisty. Falangisté pokládají Palestince za nežádoucí hosty, kteří svými protizraelskými teroristickými akcemi ohrožují též bezpečnost Libanonu a ruší jeho hospodářskou prosperitu. Upírají jim

právo na kontrolu uprchlických táborů a pásma podél izraelských hranic. Libanonská vláda až dosud do šarvatek nezasahovala z obavy, že přímá intervence armády by mohla vést k občanské válce.

V poslední době se zhoršily též vztahy mezi Sýrií a Irákem. Přou se o vody řeky Eufratu. Eufrat, který pramení v Turecku, ale na cestě do Iráku protéká syrským územím, se stal předmětem sporu proto, že Sýrie na něm postavila přehradu a jeho vody začala používat k zavlažování syrské pouště. Bagdadská vláda proti tomu vznesla v Damašku protest s odůvodněním, že eufratské vody nezbytně potřebují iráčtí rolníci. Bez plynulého přítoku eufratské vody by přý byla existence tří milionů iráckých rolníků ohrožena.

Eufratská voda však není zřejmě jedinou příčinou syrsko-iráckého napětí. Vztahy mezi Damaškem a Bagdadem se zhoršily také proto, že irácká vláda uzavřela dohodu s Iránem, kterou v Damašku neschvalují. Pro arabské zájmy Syrský ministr zahraničí Chadam prohlásil, že irácký režim rozdmýchal spor o eufratskou vodu záměrně, aby Sýrii v konfrontaci s Izraelem oslabil. Chadam zároveň obvinil bagdadskou vládu, že zraňuje zájmy Palestinců a vytkl jí, že v minulé válce neposlala na frontu žádné irácké vojáky. Další ostrá polemika se rozvinula také mezi Egyptem a Libyí. Bezprostřední příčinu k ní zavedl egyptský prezident Sadat, když se před několika dny v tiskovém interview vyjádřil o libyjském vůdci Kaddáfí jako o duševně chorém člověku, který je posedlý ďáblem a který se domníval, že se Egypt nechá koupit. Kaddáfí, jak se dalo očekávat, takovou urážku neignoroval. Libyjská vláda zaslala do Káhiry protestní memorandum, ve kterém se ohradila proti vměšování do libyjských vnitřních záležitostí a pobízela přerušением diplomatických styků, jestliže Sadat bude v tomto duchu pokračovat,

TRAGEDIE DOVRŠENA

A svět zůstává klidný. Nehnul ani prstem k tomu, že během několika krátkých týdnů byl za hrozných ztrát na lidských životech a proti necelé dva roky trvající mírové úmluvě, zaručené i jinými mocnostmi — okupován vojsky Severního Vietnamu a takzvanými "osvobozujícími" hordami — celý Jižní Vietnam.

Není to jenom tragedie občanů Jižního Vietnamu a Ameriky, ale celého svobodného světa. Dobyvatelé opět upevnili své postavení, které, jak blízká budoucnost ukáže, zcela jistě opět využijí. Nyní se konečně mohli podařit, o co se tak dlouhou dobu snažili: zdiskreditovat A-

meriku u přátel, že není nejenom ochotna, ale ani schopna se postavit nepříteli na odpor a je bránit. Spojené státy se spokojily a soustředily pouze na pomoc humanitární, na odsun těch, kdož byli u nich zaměstnáni, na pomoc sirotkům, nemocným a těm, kdož, kdyby v zemi zůstali, byli by zcela jistě nepřítelem zavražděni. Jisté byl tímto činem splněn velký kus odpovědnosti, pochybujeme ale, že tato část pomoci bude světem připsána Americe k dobru.

Bude to pokládáno spíše za doklad slabosti a obáváme se, že "moderní" dobyvatelé světa se budou snažit po tomto dokladu slabosti Ameriku

všemi dalšími možnými způsoby vyčíst. Jeden příklad toho již byl podán, když byl loďstvu Spojených států — nejsilnějšímu na světě — dán rozkaz, aby okamžitě vyklidilo vody Jižního Vietnamu. A aby Amerika podobným i ponižujícím požadavkům byla nucena vyhovět, k tomu ji bude nutit i její bývalý spojenec, Jižní Vietnam sám.

A co je vůbec ze všeho na této tragedii nejhorší, že si ji neuvědomují nejenom občané Spojených států — ale dokonce ani značná část politických představitelů obou vládních komor této země. Hlavní následky této tragedie se teprve dostaví!

FIN

Otevřený dopis Václava Havla

Ve chvíli, kdy je zveřejňován Dubčekův dopis ozývá se s podobným tvrzením i dramatik Václav Havel. Ve svém otevřeném dopise Husákově, který poslal západním korespondentům píše o strachu a lhostejnosti, kterým je poznamenán život řadového občana Československa. Podle Havla, hospodářské úspěchy země a nepopíratelná vyšší úroveň a přibývající účast na veřejném životě jsou jen povrchními zjevy všedního dne. Pod nimi se schovává všeobecný strach, který provází lidi na každém kroku. Neexistuje člověk, pokračuje Havel, který by nebyl ohrožen ve své existenci v širokém smyslu slova, každý má co ztratit a tedy i důvod k strachu. Mimo existenčního strachu je to strach před bezpečností, jejíž pavoučí nitky jsou neviditelné, ale přece všude cítěné.

Václav Havel nesmí v Československu také publikovat. Jeho poslední čtvrtá hra — satira o puči proti diktatuře pod názvem "Spiklenci" byla uvedena pouze v Německé spolkové republice, v Baden-Badenu roku 1974. Havel se stal známým především svým absurdním dramatem "Zahradní slavnost" a politicky pak za Dubčeka. Pozornost vzbudilo i odhalení tajného mikrofonu v jeho bytě s odposlechem na střeše, které mohlo být tehdy ještě publikováno.

—vah—

BUDOVÁNÍ STÁTU - ŠTEFANIK

V neděli 4. května 1919 před polednem chystala se Bratislava slavnostně uvítat Milana Rostislava Štefánika, nyní ministra války, dříve jednoho ze tří ministrů zahraniční revoluční vlády, jednoho z těch, kteří byli nazýváni osvoboditeli. Dopoledne bylo telegraficky ohlášeno, že odletěl aeroplánem z Itálie. Deputace a zástupci vlá-

dy čekali, aby jej pozdravili v tom okamžiku, kdy po letech zase vstoupí na půdu vlasti. Několik minut před dvanáctou hodinou objevil se nad Bratislavou velký italský dvojplášník a začal kroužit nad blízkým letištěm. Bylo větrné počasí. Snad sražen větrem, snad z jiné, nikdy nevysvětlené příčiny aeroplán prudce zakolísal, začal

kolmo padat k zemi a zmizel zrakům pozorujících. Za malým lesíkem vyrazil k nebi proud černého dýmu. Tragedie, jak se tušilo, byla dokonána. Automobily dopravily muže, připravené k vítání, na místo neštěstí. Našli trosky aeroplánu v plamenech a několik zuhelnatělých mrtvol. O několik metrů dále le-

(Pokrač. na str. 6.)

Generál M. R. Štefánik (střed) při příchodu Čs. dobrovolníků na nádraží v Jekatěrínburku roku 1918. Vedle Štefánika generál Gajda, za ním kapitán (tehdy) Čech a Vojvodchorský. (Snímek z archivu spisovatele Jana Boudě.)

O ČESKOSLOVENSKU

Čs. — dánské rozhovory

V Praze jednal s představiteli čs. vlády ministr zahraničních věcí Dánského království Knud Berg Andersen. Šlo hlavně o prohloubení spolupráce v hospodářské oblasti, ve vědě a technice a možnost zvýšení obchodní výměny.

Japonsko v Praze

První výstava výrobků japonské firmy Sanyo v ČSSR byla otevřena v pražském hotelu Intercontinental. Jsou na ní nejnovější modely spotřebičů pro domácnost, tranzistorová rádia, magnetofony, minikalkulátory, videozařízení, televizory a další. Ovšem je otázkou, zda a kdy se tyto výrobky dostanou na spotřebitelský trh.

Po Kotvě — Máj

V Praze na Národní třídě otevřeli nový obchodní dům — Máj. Má jedenáct tisíc čtverečních metrů prodejní plochy a obsluhuje v něm devět set prodejců. Předpokládá se, že v prvním roce se tu prodá zboží za 600 milionů korun. Dům má tři podzemní a sedm nadzemních podlaží. Máj poskytuje také řadu služeb, jako například střižná služba, montáž sportovních potřeb, kosmetická poradna apod. Ve čtvrtém patře tohoto obchodního domu je restaurace.

Naši ve Španělsku

Do hlavního města Španělska odcestoval dvěstěpadesátičlenný soubor a orchestr pražského Národního divadla. Účastní se dvanáctého operního festivalu.

Do Itálie

odejel na zájezd z Bratislavy baletní soubor Slovenského národního divadla.

Na stavbě plynovodu

Orenburg se ČSSR účastní šestiset kilometrovou výstavbou uvnitř SSSR. Už se tam začínají dopravovat — ve stovkách — nákladní auta čs. výroby, iakož i jiné zboží, které jen v letošním roce dosáhne váhy 100.000 tun a jde tam po železnici i po silnicích.

Mys dobré naděje

je název filmu, který v těchto dnech začíná natáčet pracovníci Ateliérů Barrandov v Džibuti. Zachycuje poslední dny druhé světové války na Labi, po němž pluje loď s nebezpečným nákladem — dynamitem, který chtějí nacísti ještě v posledních dnech použít k vraždění.

Československo 75

Jak jsme již v našich novinách oznámili bude se v západoněmeckém Düsseldorfu konat velká československá hospodářská výstava. Výstava zahájí pod názvem "Československo 75" ve čtvrtek 29. května a potrvá do úterý 3. června 1975. Hlavním organizátorem je ministerstvo zahraničního obchodu v Praze. Expozice je široce pojata, v hale A ve Fischerstrasse bude vystavovat 32 podniků zahraničního obchodu a přednost bude mít strojírenský průmysl. Neméně návštěvníci uvidí i výrobky textilního, sklářského a porcelánového průmyslu. Výstava má dále dokumentovat vývoj Československa od konce války a dát možnost nahlédnout i do všedního dne čs. občana. K tomu budou patřit četná vystoupení umělců, hudebních a folklorních skupin i setkání sportovců z obou zemí.

—vah—

Skupina britských průmyslníků

a zákazníků československých firem přijela na tři dny do Prahy. Seznámili se s vývojem československých obráběcích strojů a projednali podmínky pro možnost jejich dalšího odbytu ve Velké Británii.

Lipenská flotila před vyplutím

Dokončují se opravy a úpravy takzvané lipenské flotily. Tři rekreační lodě — Vltava, Lipno a Rožmberk budou mít rekonstruované strojovny, hnací agregáty a zbrusu nové nátěry vnějších ploch. V loňském roce absolvovala "flotila" tisíc plaveb, při nichž najezdila skoro osmdvacet tisíc kilometrů. Krásy půvabné jihočeské krajiny v okolí největší československé umělé nádrže zhlédlo z palub těchto tří lodí na sto tisíc osob. Nejdlejší pravidelná linka Lipno — Herní Pláná měří 30 kilometrů a jedna jízda trvá dvě hodiny.

Kolik značek je na silnicích

Podél silnic, kterých je v ČSR přes 56 tisíc kilometrů, je instalováno 330 000 dopravních značek. Znamená to, že na 100 km silniční sítě připadá celkem 590 značek a ve vybrané silniční síti dokonce 940 dopravních značek. Ročně obnovují okresní správy silnic na 180 000 značek a více než dalších 80 000 značek se vymění na místních komunikacích.

Dětské knihy

Výstava dánských dětských knih, plakátů a hraček probíhá v pražské galerii Albatros. Těší se velkému zájmu dětí i dospělých.

Dubček do vyhnanství?

V Československu právě v minulých dnech začala rozvinutá kampaň proti Dubčekovi a dalším reformním politikům z doby Pražského jara 1968. Bezprostředním impulsem bylo zveřejnění Dubčekova dopisu Národnímu shromáždění západním tiskem, nikoliv tedy jeho napsání a odeslání, které bylo na nejvyšší partyzáni úrovni známé již od podzimu minulého roku. Dubček stále zaměstnaný na lesní správě v Bratislavě-Krasňanech se vyslovuje v padesátistránkovém dopisu kriticky k současné situaci v Československu. Ukazuje na zneužívání moci jednotlivci i skupin, které poškozují socialistické principy, stranické zásady i lidská práva. Poukazuje na teror, který jako pavučina opřádá celou zemi od armády a bezpečnosti po soudy a prokuraturu.

Dubček se také vrací k sovětské invazi a konstatuje, že vpoledování jednotek na pozvání, jak je ospravedlňovala sovětská agentura TASS, musí být považováno za čin nelegitimní frakce a jeho následky jako urážka a hanba, morální i ideální poškození celé KSČ a obou národů. Vpád byl těžkým úderem pro celé komunistické a socialistické hnutí i vztahy k SSSR.

Dubček pak poukazuje na příčiny současného antisovětského změn. Je se o zakladatelích strany, průkopnících československo-sovětského přátelství, kteří jsou dnes sociálně a existenčně pronásledováni. Antisovětsismus je výsledkem násilných pracovních metod a forem, které neodpovídají dnešnímu vývoji a znalostem. Dělnická třída se cítí manipulována. Dubček zaujímá stanovisko k neustále opakovaným útokům proti němu a roku 1968. Píše, že na žádné pracovní poradě, byť se jedná třeba o zvýšení produktivity práce, nechvil připomínka, že tehdy bylo plánováno dostat Československo ze svazku tzv. socialistických zemí. Nalézá kritická slova na adresu východního Německa, za jeho nepřátelský vztah k západoněmecké sociální demokracii i lhostejnost, kdy kritizovali Československo za údajné zavádění kapitalistických metod a sami udrží řadu soukromých podniků. Neméně oprávněnou kritiku obrací Dubček i na Polsko, které si v roce 1968 chutelo odvrácením pozornosti na Československo zakrýt vlastní problémy na univerzitách i v národě, vedoucí nakonec k střelbě do dělníků.

Dopis je ukončen poznámkami o vlastním sledování od skupiny ministerstva vnitra, která má krycí název "Bříza": "Volit slovo dub by bylo příliš průhledné," píše Dubček, "ale bříza není sice silný strom, přece však odolná a i za těžkých podmínek života schopná." Sledování Dubčka se děje za každé příležitosti, jak poznamenává, při rozhovorech se spolupracovníky, při setkáních na ulici — koupání v Seneci, návštěvě hrobu rodičů nebo bratra v Uhrovi.

Jistě ne bez zajímavosti je ta část Dubčekova dopisu, jak prezident Svoboda při každém rozhovoru rozestavoval po oknech tranzistorová rádia. "To myslím nepotřebuje žádné další komentáře a miluji samu za sebe," připomíná.

Sotva západní noviny kolem 14. dubna uveřejnily kratší či delší úryvky z dopisu (nikde nebyl zatím uveřejněn celý) ozval se již ve středu 16. dubna Husák na shromáždění Národní fronty s ostrými, nenávistnými slovy. Když tak Dubček touží po Západu může si už zítřka zabalit kufr a odejít do kterékoli buržoasní země, jejíž svobodní hodnoti mnohem více než revoluci vymoženosti československého lidu — bylo hlavním mottem Husákova projevu spojeného s dalšími výhrůžkami použití zákonů, když Dubček zůstane. V zodpovědného hrůze a demagoga, Husák obviňuje ze stejného hříchu Dubčka, označuje ho za zodpovědného hrůze a demagoga, který se dopracovává na stanovisko zrádce. Ptá se, jak lidé, zodpovědní za totální krach své politiky a velké hospodářské ztráty mohou ještě najít odvahu a nestydatost udílet rady. Takoví lidé jsou izolováni, lidem opuštěni, posedlí velikášstvím a ciizálostí. Snad lepší charakteristiku sebe sama nemohl Husák lépe vyjádřit. Bez ohledu na četné politické procesy a vězně, tvrdí Husák, že právě proto, že neexistují zatýkáni, mají bývalí reformní politici za hloupé a myslí si, že mohou dělat, co chtějí. Je nutné říci, že existují pro všechno hranice. Husák označil nedávno zveřejněné Smrkov-

ského memoáry (plně česky v Listech č. 2/75, italsky v komunistickém tisku a v časopise Der Spiegel) za padělek a falšování skutečnosti.

Další den byl v Československu charakterizován novou kampaní. Ministr vnitra Obzina vyhlásil zesílený boj bezpečnosti proti ilegální aktivitě domáckých reakčních skupin a jednotlivců i imperialistických tajných služeb. S dalším útokem a Husákovou podporou přispěchal předseda odborů Karel Hoffman, jeden z čelných kolaborantů srpnové noci a Husákova režimu.

Dubček se naposled ozval před rokem. V březnu 1974 uveřejnil italský komunistický "Giornale Nuovo" text Dubčekova dopisu vložce po Josefu Smrkovském — kde se také vrátil k srpnu 1968 a přičetl invazi výsledku špatné informovanosti Sovětů o čs. vývoji. Již tehdy napsal kritická slova k režimu i k Husákovi. Pozornostelé se ptají, jaký důvod přiměl Dubčka k opětnému vystoupení na veřejnost. Jistě si ani Dubček, jemuž byla často vyčítána naivita, nedělá iluze o tom, že psát Národnímu shromáždění se rovná v dnešním Československu nule. Zřejmě proto také se stranické orgány dohodly obsah dopisu zatajit a přejít mlčením. Teprve jeho zpřístupnění západním novinářům vyvolalo především osobní Husákovy vztek, který v něm právem vidí ohrožení své moci i výsledků tzv. normalizace. Záleží nyní na sovětské reakci. Brežněvovi, přesto, že se mu podařilo oslabit dog-

(Pokrač. na str. 6)

Sdělení redakce a administrace

Vzhledem k lepšímu zabezpečení dodávání Amerických listů rozhodlo se vydavatelství v New Yorku přenést evropskou redakci a expedici AL do Frankfurtu nad Mohanem. V budoucnosti budou AL vycházet pod novým názvem EL — Evropské listy jako evropská mutace Amerických listů. Všechny korespondenci v Evropě a také platby za EL je možno okamžitě převádět na níže uvedenou poštovní schránku a konta.

Nová evropská adresa: FK, D-6 Frankfurt/M. 70, Postfach 70 0254. Platit můžete:

- bankovním převodem v Německu nebo z ciziny na adresu: Frankfurter Kurier, Konto Nr. 64 00 220, Commerzbank, 6 Frankfurt/M. 90, Gräfrstr. 83. Připíšte účel platby: EL
 - červenou poštovní pouložkou (z ciziny mezinárodní) na adresu: FK, 6 Flm 70, Postfach 70 0254 s udáním poštovního šekového konta, tedy: Postscheckkonto 3281 90 — 608, Postscheckamt Frankfurt.
 - v Německé spolkové republice lze též platit zelenou složenkou "Zahlkarte" (čistou odhrdíte zdarma na každém pošt. úřadě) a vyplnit ve všech dílech; nezapomeňte účel platby: EL na číslo Postscheckkonta 3281 90-608, Postscheckamt Frankfurt/M. a adresu FK, 6 Flm 70, Postfach 70 0254.
 - ve Švýcarsku můžete zatím platit odesláním poštovní pouložky na konto 80 — 898 s udáním "Z. G. Americké listy"
 - převodem z banky na: Schweizerischer Bankverein, Fil. Obeistrass, 8033 Zürich s poznámkou "Z. G. Americké listy P5-622 890".
- Roční předplatné (52 čísel) činí v Německé spolkové republice DM 46, pololetně DM 23, čtvrtletně DM 11.50 ve Švýcarsku ročně SFr. 50.00, pololetně SFr. 25.00, čtvrtletně SFr. 13.00

v jiných zemích v příslušném přepočtu v jiné měně

ZA JIMÁTE SE O DĚNÍ V ČESKOSLOVENSKU? ZAJIMÁ VÁS, CO SE DĚJE VE SVĚTĚ?

Čtete anglické, německé, francouzské nebo jiné "tj. jazyčné" časopisy. Zjistíte, že doba, kdy vřínaly bodré msta Československu, pomalu, ale jistě mizí. Je to škoda. Ta malá země v srdci Evropy nejenže byla, ale stále je bohatým místem světa a jeho svědomí. Podrobné informace o událostech v Československu z hlediska rance mezinárodního dění, informace lecky unikátní, které v žádném jiném tisku nenajdete, přináší pravidelně náš týdeník. Není-li vám osud té země vlastní lhostejně, stanete se členem Amerických Listů.

Zde odstříhnete a zašlete na adresu: EVROPSKÉ LISTY.

FK, D-6, Frankfurt/M. 70, Postfach 70 0254 Přihlašuji se za odběratele "Evropských Listů" a předplatné zaplatím poštovní složenkou (celoročně, pololetně, čtvrtletně. Nehodí se škrtit). Roční předplatné S. Fr. 50.00, pololetní S. Fr. 25.00, čtvrtletní S. Fr. 13.00 nebo přepočít v jiné měně. Předplatné je možno uhra-
nit i šekem nebo money order.

Jméno:
Adresa:

Češi a Němci

Ferdinand Peroutka

IV.

Roku 1920 byla usnesena československá ústava — za známek toho, že socialisticko-agrární většina v Národním shromáždění hlouběji se snaží orientovat se ve skutečnosti, než heslo o národním státu připouštělo. To se dělo pod vedením Masarykovým.

V prosinci 1918, za týden po návratu z exilu, Masaryk pronesl svůj první projev k Národním shromáždění. Jeho mysl byla ještě plna války, toho, v čem žil po pět let. Nikoli bez důvodů věřil, že bylo plánováno trvalé zmrazování jeho národa, a že jen porážka Rakouska a Německa to odvrátila. Jeho hořkost vůči Němcům byla skutečná. Opět, jak se nám zdá, něco, co musilo být. V Masarykově myšlence ještě zněly argumenty — jež na světovém fóru přednášel pro vznik samostatného československého státu. Ve svém projevu nazval německé obyvatele českých zemí "kolonisty a imigranty". Vědecká objektivita, již jindy se držel, byla by výše ocenila pět století, po něž Němci v Čechách žili.

Němci z tohoto Masarykova výroku na dlouho učinili heslo svého odporu. Je možno věřit, že Masaryk brzo litoval oněch dvou slov, jichž užil. V pozdějších svých projevech vyzýval, aby Němci nebyli uráženi. Už v létě 1919 se snažil, aby v československé vládě byl aspoň jeden německý ministr. Čím dále tím rozhodněji formuloval své názory o národnostní politice. Roku 1922 řekl: "Podle mého mínění česko-německá otázka je nejdůležitější ze všech — ano, vlastně máme jen tuto otázku." Také v evropské politice viděl jedině dobré pokračování: usmíření s Němci. Když ochuzené německé Rakousko trpělo zimou, Masaryk vyzýval, aby Československo uhlím pomohlo. To vyneslo velký odpor českých nacionalistů. Roku 1928, v den desátého výročí státu, Masaryk v poselství k národu řekl: "Je úkolem vět-

šiny, aby získala menšinu pro stát." A o jablku sváru, o autonomii, řekl: "Musím kategoricky prohlásit, že snažení po autonomii nepokládám za opozici proti státu." Avšak jakožto ústavní prezident Masaryk byl podroben názorům vlády, která nepostupovala tak rychle. Nemohl osobně vystupovat příliš aktivně a užíval prostředníků, aby, na jeho iniciativu, ale na svůj vrub, vyzkoušeli, jakou ozvěnu v československé veřejnosti by vyvolal ten nebo onen ústupek Němcům nebo Maďarům.

O českých politických nacionalistech třeba říci, že myšlenkově žili a vyživali se v určité periodě, již milovali. Po vojenském vítězství Dohody její moc byla svrhována. Československo bylo pod její ochranou, svět zdál se růžový. Měnlivost historie byla vzdálená myšlenka. Opevnění na jednom kusu času, nacionalisté vyzývali do boje každého, kdo měl na mysli, že dorozumění s Němci bude snad jednou potřebí. Z česko-německé otázky dělali osu volebního zápasu. Dovolávali se lidu, a ulice jim na nějakou chvíli patřila. Osovali boj kulturní: pryč s německým vlivem v kultuře — už žádné Wagnerovy opery na českém divadle. A není třeba učit se německy, čeští vědci nechť nepublikují své práce v tomto diskreditovaném jazyku. Je vždy radno váhat, než otázky kulturní se přednesou ulicí. Rozmach, jenž z toho vznikl, byl přílišný. Čeští vojáci skáčeli v německém území sochy Schillera a Grillparzera, sotva věduce, kdo to byli. Zničili i sochu císaře Josefa II. o němž pravda je, že svým osvěcenským smýšlením umožnil české národní obrození.

Avšak zlepšení česko-německých vztahů nestála v cestě jen opozice českých nacionalistů, nýbrž také nacionalisté němečtí. Jejich retorika odstrašovala vůdce všech českých stran. Nijak se netajili tím, že novému státu přejí jen zkázu, a bylo zatím těžko odhadnout, kdo není německý nacionalista v tomto smyslu. Bylo to období velmi nepřívětivé důvěřivosti. V letech 1919 až 1923 byla střední Evropa plna pouličních bojů, a politických vražd a nejistoty o všem. Byla epizoda komunistické vlády v Bavorsku, a ještě roku 1923 se zdálo, že Sasko snad propadne komunismu. Tyto děje se odehrávaly přímo na českých hranicích. Maďarsko, kde na chvíli také vládl komunismus, vpadlo na Slovensko, a jen síla Dohody je odtamtud vypáčila. V prosinci 1920 byl pokus o komunistický puč v Československu. Byla válka polsko-ruská — s nesmírnými důsledky

podle toho, kdo by jí vyhrál. Byl pokus císaře Karla Habsburského vrátit se na trůn. Nové hnutí rodilo se v Německu, maršál Ludendorff, roku 1923 již spojence Hitlerův, byl oslavován, a sociálně demokratický prezident německé republiky hrubě hanoben. Byla to doba vystavená převratům všeho druhu.

Bylo-li českým thematem udržet nový stát — psychologicky nemohlo být jinak — nebylo možno příliš kárat, jestliže Češi se snažili vytvořit pevný vládní útvar, který by čelil přetvárným nebezpečím doby. Když se Češi rozmyšleli, vycházelo jim, že útvar takový může být složen jen z Čechů a Slováků. Němci představovali element příliš nejistý, než aby bylo možno spoléhat na ně ve chvíli kritické. Jedním z důsledků bylo, že Němci nebyli připuštěni k spolupráci na ústavě. Byla vytvořena bez nich.

Určitá okolnost činila postavení Čechů a Slováků zvláštním. Všechny národní menšiny, jež byly pojety do československého státu, Němci, Poláci, Rumuni, Maďaři, Jihošlovani měly za hranicemi svůj národní stát, v němž sídlila většina jejich národa a s jehož sympatiemi, třeba i pomocí mohli počítat a kam by se v nejhrošším mohli uchýlit. Jenom Češi a Slováci neměli za hranicemi nikoho, byli cele připoutáni k svému místu. Toto osamocení ve světě činilo Čechy obzvláště opatrnými a přimělo je, aby pokud možno spoléhali na své přirozené a jak se jim zdálo obhajitelné hranice. V tom nehdolali dělat s Němci žádný kompromis. Ale Němci téměř nechtěli mluvit o ničem jiném než právě o hranicích.

Mezi tou dobou, kdy česko-německé narovnání ještě nebylo možné, a tou, kdy už nebylo možné, bylo údobí, zou peus ol oz "ojpiz as špí né. Od roku 1924 dvě německé strany, agrární a katolická křesťansko-sociální, vyjednávaly o účast ve vládě. Pokud vzpomínky sahají, přály si však, aby od nich nebyl vyžadován slib loyality. Nad tím se Češi zaráželi: vláda spolu s ministry, kteří nemusi být loyální k státu? Roku 1926 vyjednávaní došlo, obě německé strany vstoupily do vlády a byly v ní zastoupeny svými ministry. Od té doby Masaryk trval na tom, že bez Němců vládnout nelze. Co se s podmínkou loyality stalo, nedovedeme už přesně říci — snad prakticky švehla hrál největší roli. Pravděpodobně poměry rozhodovaly více než ideologie. Současné Německo dlouho bylo jevištěm vračející se občanské války, hospodářsky trpělo pod drtivou

inflací i drtivou deflací, a nové politické konflikty se tam připravovaly. Do mysli Němců v českých zemích musila se vetřít myšlenka, že má své výhody patřit zatím — území klidnějšímu. Mělo to vláda, která se roku 1926 vytvořila, byla vládou občanských stran, socialistické strany byly vyloučeny. Německá strana agrární a německá strana katolická mohly vidět příležitost, aby si vyřídily některé účty se svým vlastním německým socialismem.

Později německá účast ve vládě byla posílena o německého sociálně demokratického ministra. Evropa se uklidňovala, a nic nevyvrací, že v době normální česko-německá vládní koalice by byla fungovala s tím poměrným zdarem, který byl možný, a že hlavní konflikt mezi Čechy a Němci — kam Němci patří? — by byl vše méně zapomenut. Tu dva děje změnilý svět. Vypukla světová hospodářská krize, o to hlubší, že byla neočekávaná a prostředky proti ní neještě nalezeny. Zrodil se hněv, často zuřivost v těch, na něž krize nejtíže dopadla. A roku 1930 volby v Německu přinesly senační tehdy výsledky: 107 nacistických poslanců přišlo do německého parlamentu, většinou ve vysokých botách. I když ne všichni na západě, Češi si uvědomili, co to znamená. Také nevyhynuvší ještě Pangermáni.

Nastala poslední, třetí perioda česko-německých vztahů: po době, kdy narovnání se ještě nemohlo podařit, a po době, kdy se snad mohlo podařit, věci se po dvaceti letech vrátily na začátek, a narovnání už zase se nemohlo podařit. Stín Hitlerův padl na české země. Z nějakých složitých výpočtů západní demokracie nekladly meze jeho vůli.

Na tom málo — nebo nic — mohl změnit ten fakt, že právě v té době na německé straně vznikl theoreticky nejvážnější pokus o česko-německé dorozumění. V jeho čele stál s velkou energií a odvahou poslanec německé sociální demokracie Wenzel Jaksch. Snad "pokus" je velké slovo, Jakschova snaha nikdy se nepřiblížila uskutečnění. Staci říci, že podal zásluhou následní věci, jaké by asi měly být. Jeho plán se rozplynul ze dvou příčin: 1) navrhoval uspořádání, které sice v zásadě bylo rozumné, avšak v té speciální době by bylo státu i jemu a jeho straně sverchovaně nebezpečné; 2) neměl za sebou dostatečné politické síly, naopak každým rokem a zejména po každých volbách méně. Doba rychle ubíhala, Jaksch psal na tekoucí vodu.

(Dokončíme.)

Hlavou proti zdi

Začátkem února vyšla v Paříži ruská nová kniha A. Solženicyna. Kniha se již překládá do mnoha cizích jazyků a její titul je jistě pro všechny překladatele tvrdým oříškem. Jmenuje se totiž ruský "Božalsja télonok s dubom". Myslim, že nejpřiléhavější název v češtině je: "Hlavou proti zdi."

Podtitulek napovídá čtenáři, že jde o "nástin literárního života". Mnozí knihu nazývají — memoary, zápisky nebo autobiografii. Autor líčí svůj boj se sovětskou censurou. Boj, který naprosto přesně vyjadřuje ruský název knihy. Boj vysilující — marný, boj Davida s Goliášem, boj hlavou proti zdi.

Při čtení člověku maně napadá: kolik lidské energie, kolik marného času, kolik vyčerpávajícího napětí nervů stojí tento nesmyslný boj s nesmyslnou censurou. Dovedou to lidé na západě pochopit?

Při této příležitosti si vzpomínám na nepatrnou epizodu z vlastního života. Bylo to asi na podzim r. 1962. Jela jsem moskevskou elektrikou se dvěma svými přáteli. Bylo pozdě večer a ve voze bylo jen několik cestujících. Mladý básník Žeňa Markin se však opatrně rozhlédl kolem a pak se naklonil k mému uchu: "Je u vás také censura?" Vykulila jsem na něj svoje naivní oči a vydechla jsem zcela upřímně: "Ne." Otázka mi připadala strašně nesmyslná a nepřirozená. Jako by se mně zeptal: "Straší u vás?" Oba přátelé si vyměnili nad mou hlavou chápavé pohledy. Žeňa mávnul rukou: "Nemá tušení!", a začal mi šepat do ucha jakýsi politický vtíp o Novotném a Chruščevovi.

Dnes se usmívám nad svou tehdejší naivitou, ale po přečtení Solženicynovy knihy mi teprve dochází smysl celé té epizody.

Vlastně celý Solženicynův spisovatelský život byl jen boj, a boj, a boj s nesmyslnou censurou. Vždyť ani název jeho první novely "Jeden den v životě Ivana Deni- (Dokonč. na str. 7)

NAŠE SKLO V LONDÝNĚ

Velká výstava československého skla probíhá po celý květen v jednom z největších londýnských obchodních domů v centru města — Selfridges, kam přijde denně 125.000 lidí. Expozice hutnického, bohatě broušeného a hranovaného skla a křišťálových lustrů je doplněna ukázkami historického skla z harrachovské sklárny z minulého století. Návštěvníkům předvádí novoborský rytec skla B. Horáček náročnou ryteckou techniku.

Nepřehlédněte

Počínaje č. 17 ze dne 28. dubna 1975, budou Evropské Listy dostávat po zbytek roku 1975 i bývalí čtenáři Frankfurtského kurýra, kteří v roce 1974 zaplatili předplatné na FK. Ta část, která platila tehdy FK jen pololetně, dostane EL do konce září, poté si může odběr nadále obnovit. Redakce a administrace FK se na tomto postupu a finančním vyrovnání dohodla s vydavatelstvím AL-EL v New Yorku.

PODPORUJTE
ČESKOU
NÁRODNÍ
ŠKOLU

ZÁJEM O SKANDINÁVI

Nedávné komentáře sovětského tisku, kritizující náletovou a obrannou politiku Norska, jakož i patrné změny v neutrálním postoji Švédska, svědčí o vzrůstajícím zájmu Moskvy o skandinávský vývoj. Na Západě je provázely dohady o důsledcích norského programu využití podmořských nalezišť ropy a o vzrůstající zranitelnosti Finska, vystaveného sovětskému tlaku. V severní Evropě je patrný pohyb, který by mohl změnit tradiční strategickou rovnováhu ve Skandinávii a ovlivnit zájmy Východu i Západu. Čep, na němž se už asi třicet let otáčí tato strategická rovnováha, tvoří neutrální, ale silně vyzbrojené Švédsko, sousedící na východě s Finskem, které má zvláštní vztahy k Sovětskému svazu, a na západě s Norskem a s Dánskem. Členy Severoatlantického obranného společenství. Tento status quo byl přijat širokou veřejností ve všech čtyřech dotyčných zemích i mocnostmi a aliancemi, třebaže Sověty a západní mocnosti vždy citlivě reagovaly na všechno, co naznačovalo, že se rovnováha přesunuje v jejich neprospěch. Jako příklad lze uvést pokus o založení Nordického společenství trhu, který v roce 1970 ztroskotал, protože podezřívavé Sověty v něm viděly záměr otevřít Finsku a Švédsku cestu do Evropského společenství. Jiným zneklidňujícím fakto-

Mezinárodní přehled

rem je soustavné posilování sovětského vojenského potenciálu na poloostrově Kola u severních hranic Finska, Švédska a Norska. Tam je hlavní sovětská základna pro ponorky, vyzbrojené jadernými střelami. Zjištění náletových polí pod norskými výsostnými vodami a vysoká pravděpodobnost, že další naleziště jsou skryta v Barentsově moři samém, učinily Sověty ještě alergičtějšími proti pronikání zahraničních podniků do těchto strategických vod a na Špicberky. Vláda v Oslu už kázala, že jí velice záleží na tom, aby vyhověla bezpečnostním zájmům Sovětů na severu, aniž by narušila společenství Norska s NATEM.

V listopadu loňského roku zahájila opatrná jednání se Sověty o vymezení sovětsko-norské hranice v Barentsově moři. Hladinu sovětsko-skandinávských vztahů rozčeřil v srpnu loňského roku švédský ministerský předseda Olaf Palme, který ve dvou projevech dovozoval, že menší země musí spolupracovat, mají-li zachovat své zájmy proti velmocenské hegemonii. Palme dokonce napadl společenskou soustavu, která dovoluje malé skupině mužů, prodechnutých leninskými principy, rozhodovat o osudu velké většiny. V dalším vývoji sehrálo hlavní úlohu Finsko, kterému jeho skandinávští sousedí vyčet-

li, že je příliš horlivým políčkem Sovětů. Návštěva vrchního velitele švédských ozbrojených sil, generála Stiga Synnergrena v Sovětském svazu, naplánovaná na listopad, byla odložena. Protesty Moskvy i Helsinek vyvolal Synnergrenův výroční rozbor politicko-vojenské situace, zveřejněný v lednu, v kterém švédský generál napsal, že stavba nových silničních a železničních spojů mezi Sovětským svazem a Finskem usnadní sovětské vojenské pohyby západním směrem. Sorsův projev v nordické radě poskytl zjevně popuzeným Norům a Dánům příležitost, aby oficiálně odmítli návrhy na vytvoření bezjaderného pásma a na sovětskou účast v nordické spolupráci. Skandinávské země jsou už "bezjaderné", protože ani Norsko ani Dánsko nemá nukleární zbraně a nedovolily by, aby byly tyto zbraně rozestavěny na jejím území v mírové době. Ještě jasnější byla švédská odpověď. Podtajemník švédského ministerstva zahraničí Anders Thurborg napsal v jednom finském časopise, že vytvoření jakéhokoli nordického bezjaderného pásma by musil doprovázet odsun všech cizích jaderných střel, rozmístěných v těsné blízkosti hranic skandinávských zemí. To byl jasný poukaz na sovětské ozbrojené síly na poloostrově Kola. Tyto silné odmítavé odpovědi přiměly Finsko ke znatelnému ústupu a vedly k vysvětlování v sovětském tisku.

ČINA-EHS

Z bruselské centrály Evropského společenství bylo oznámeno, že o spolupráci s ním projevila zájem už také komunistická Čína. K politice západoevropských zemí vůči zemím s řízeným hospodářstvím a státním obchodním monopolem zaujala čínská vláda pozitivní stanovisko. Chce s bruselskou komisí projednat možnosti uzavření obchodní dohody. V Bruselu mají pro to pochopení. Místopředseda výkonné komise, Angličan Christopher Soames odjede 4. května na týden do Peking, aby tam koncepci dohody s Čínou prodiskutoval. Zmínil se o možnostech, že čínská vláda zřídí v Bruselu pro styky s

Evropským společenstvím zvláštní diplomatickou misi. Podle zprávy francouzské tiskové kanceláře Agence France Presse se schyluje také k dohodě mezi Čínou a Japonskem. Peking navštívil dva vysoce postavení zástupci japonského ministerstva zahraničí, aby tam čínsko-japonskou dohodu o míru a přátelství připravili. V tokijských politických kruzích se proslychá, že předseda japonské vlády Takeo Miki chce předložit parlamentu čínsko-japonskou dohodu ke schválení nejpozději do 25. května. Předběžné rozhovory o ní vedl už také náměstek japonského zahraničního ministra Fumihiko Togo s čínským velvyslancem v Tokiu Čen-Čuem.

Čínsko-japonskou smlouvu o míru a přátelství bude možno pokládat za neúspěch sovětské diplomacie. Sovětsí vůdci již nejdříve dali najevo, že k čínsko-japonskému sblížení mají výhrady a snažili se Japonce od užší spolupráce s Čínou odradit. V neposlední řadě z důvodů hospodářských. Již dlouho se pokoušejí zainteresovat japonský kapitál o účast při exploataci sibiřského přírodního bohatství a nyní se musejí obávat, že se Japonci po uzavření čínsko-japonské dohody zaměří na hospodářskou spolupráci s Čínou a sovětské nabídky je přestanou zajímat.

VÍČ CHLEBA?

V sovětském tisku se objevily první předpovědi, že v Sovětském svazu bude letos velmi dobrá úroda a o pokroku v sovětském zemědělství mluvil nedávno také tajemník ústředního výboru strany Kulakov, do jehož kompetence zemědělství spadá. Kulakov však zároveň přiznal, že pokrok není úměrný ohromnému kapitálu, do zemědělství investovaného. V uplynulém desetiletí bylo investováno 190 miliard rublů, to znamená více než v 35 letech předchozích, investice však nebyly dost výnosné. Kulakov sice neuvedl žádná přesná čísla, ale z jiných sovětských úředních pramenů vyplývá, že za každý rubl, použitý k povznesení zemědělského sektoru — vzrostla zemědělská výroba jen o 42 kopéjek. Nikde jinde není patrně ze-

mědělství subvencováno ze státního rozpočtu tolik, jako v Sovětském svazu. Loni k tomu účelu bylo vynaloženo 16 miliard rublů, 5 procent z národního důchodu, přesto Sovětský svaz v úrovni výživy za západními zeměmi stále ještě hodně zaostává.

KONEČNĚ KUBÁNSKÁ ÚSTAVA

Po patnácti letech "revoluční existence" dostane Kuba konečně ústavu, jejíž návrh o 141 článcích uveřejnil stranický deník Granma v Havaně.

Návrh ústavy byl už schválen politbyrem ústředního výboru komunistické strany; jelikož ale ani komunistická strana Kubu nemá dosud stanovy, bude nejprve nutno uspořádat její první sjezd — patrně na podzim — který se k návrhu ústavy rovněž vysloví. Kromě toho se má o předložených článcích uspořádat "široká diskuse", ve které zatím blíže neurčené vrstvy lidu vyjádří své připomínky a podněty. Až se celý tento proces ukončí, uspořádá se referendum, lidové hlasování a ústava vstoupí v platnost. Tento, jak se říká "široce založený a hluboce demokratický" postup, známý i odjinud, ztrácí ovšem na věrohodnosti už v důsledku ústavního článku, který stanoví, že komunistická strana je na Kubě "nadřazenou silou", organizující a řídící celý veřejný život. I schvalování ústavy je tedy do značné míry jen formalitou poté, co její návrh byl už přijat politbyrem strany.

Základním orgánem státní moci má být — formálně — národní shromáždění, do něhož mohou volit občané starší šestnácti let, a kandidovat osmnáctiletí. Národní shromáždění má pak ze svého středu zvolit 31-tičlennou státní radu s předsedou — prvním místopředsedou a dalšími pěti náměstky. Předseda bude současně hlavou státu a vrchním velitelem branných sil.

Volby mají být přirozené "svobodné, rovné a tajné". Zatím pro ně není mnoho precedencí — za celých patnáct let se na Kubě voilo pouze jednou a to jen v malé provincii Matanzas, kde se podle úsudku značné voliči i volební proces daly snadno kontrolovat. Ústava "uznává a zaručuje" právo svědomí a víry (Kuba byla tradič-

Nechte Vaše peníze pracovat pro Vás!

Zvýšili jsme úroky a platíme nyní:

7.75% přinese 8.17%

na vkladní certifikáty

aspoň \$ 1.000.00 zaručené na šest roků

6.75% přinese 7.08%

na vkladní certifikáty

aspoň \$ 500.00 zaručené na tři roky

6.50% přinese 6.81%

na vkladní certifikáty

aspoň \$ 500.00 zaručené na 2 roky

5.25% přinese 5.47%

na vkladní knížky

v jakémkoliv obnose od \$ 5.00 výše.

Úroky na vkladní Certifikáty počítáme a vyplatíme čtvrtletně, úroky na vkladní knížky počítáme a připisujeme též čtvrtletně.

Peníze jsou zaručené pro každého až do \$40.000.00 vládní pojišťovnou *Federal Savings and Loan Insurance Corporation ve Washingtoně*.

Uložte si peníze u nás porostou Vám velmi rychle.

FOURTH FEDERAL SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

1355 FIRST AVENUE, NEW YORK N.Y. 10021
aneb

2636 CENTRAL PARK AVE.,
Central Shopping Plaza, Yonkers, New York 10710
and

590 EAST 187 STREET
Bronx, New York 10458

FRANK HOLECEK'S

Czechoslovak Praha Restaurant and Bar

1358 FIRST AVENUE, CORNER 73rd STREET — NEW YORK

Nejmodernější zařízená a všim pohodlím vybavená restaurace. • Nej-
jemnější československá kuchyně včetně všech pražských specialit:
pečená husa a kachna, vepřová pečeně, svičková a zajíc na smetaně
a celá řada dalších specialit. • Importovaný plzeňský prazdroj na čepu.
Zvláštní místnost pro soukromé spol. u příležitosti svateb, pohřbů atd.
Bar otevřen od 11 dop. do 4 ráno. Restaurace otevřena od 12 dop.
do 11 hod. noční každý den. "Special Lunches" 12 Noon — 4 P. M.
Monday to Saturday. • O rezervaci volejte: YU 8-3505 — RH 4-9787

Čin mladšího muže

Jan Benes

Skoro sedm let po okupaci Československa třídně bratrskými pancéři, třicet let od konce války a s příznakem amnestie, která v souvislosti s tím výročí obchází československé socialistické věznice a koncentráky, a rodiny uvězněných, přesně v této době prohlásil v Praze jeden autor, jeden z nejlepších autorů které máme, že prohlédl. Prohlásil, že se má za konečně prohlédnutého. Jednašedesátiletý autor prohlašuje jediné, co jest mu dovoleno v socialistickém Československu prohlašovat. Ohrazuje se proti zneužívání svého jména v zahraničí (bližší nespecifikováno), zjišťuje, že jedině XIV. sjezd KSČ může být měřítkem čestnému člověku a spisovateli, a dává najevo, že si přeje být živ i ve věku jednašedesáti let.

Pád spisovatele, nadepsaly zprávu o tomto činu autora z nejlepších které máme, jedny exilové noviny. Byti morálním soudcem bez všudypřítomné StB za zády a bez vše zahraničního tlaku StB (a její KSČ) jest exilovému tisku lehké. Nezradí exilový tisk vše národa, neprohlásí XIV. sjezd KSČ za pramen vody živé . . . j když ovšem, je to určitý, byt' pochopitelný, pád přípustitelného ponížení. — Jeden vlastenecký spolek v Chicagu kdysi jednal o tom, kterak podpořit jiné-

ně hluboce katolická, a je tomu právě rok, co vatikánský "zahraniční ministr" monsignor Cassaroli navštívil Havanu; ale podle tiskové kanceláře Prensa Latina ústava nedovoluje, aby se "naboženství užívalo jako zbraně proti kubánské revoluci", což je ovšem velmi pružná formulace. Zaručuje se také právo občanů na majetek, příjem, úspory, bydlení a ostatní "hmotné a kulturní potřeby". Ale i zde ústava dialekticky dává státu pravomoc vyvlastnit soukromý majetek za "přiměřenou náhradu".

Ústavou se prohlašují za "nulitní a protizákonné" všechny "smlouvy, paktů nebo koncise", snižující svrchovanost Kuby nad kteroukoli částí jejího území. Tento článěk je zřejmě namířen proti americké základně Guantanamo. Ústavní deklarace také praví, že Kuba bude rozvíjet bratrské styky s protimperialistickými a pokrokovými zeměmi, a přátelské styky bude udržovat se všemi státy, uznávajícími kubánskou svrchovanost — bez ohledu na rozdíly v jejich politickém, sociálním a hospodářském systému.

Dodejme, že posledním krokem tímto směrem je navázání řádných diplomatických styků se Španělskem.

ho a rovněž utlačeného autora "v domově". Dospěl k dobru rozhodnutí, zkrusene mu a pronásledovanému disidentovi bylo prostřednictvím Tuzexu odesláno pět dolarů. Skoro sedm let po okupaci Československa třídně bratrskými pancéři a skoro třicet let od ukončení války, jiný autor, teprve sedmačtyřicetiletý, vydává česky v zahraničí svou knihu. Žije doma — a svou knihu vydává česky v Kanadě, protože ji doma vydat nemůže. Exiltu tedy činí jednou pro národ doma cosi konkrétního, cosi více, než jen zásobárnu Tuzexu.

Littera scripta manet, neboli písmeno jednou napsané zůstává. Tot' poučení zůstatvené klasiky a docházku do Reálného gymnasia v Praze XIX — Dejvicích. Existují však moudra, kterých jsme pro jiné a naléhavé úkoly nepostavili nabytí ve školních škápnách. Jedno z nich praví, že jest to filosofie, co předznamenává dobu, a co tudíž předznamenává také literaturu té které doby.

Těžko říci jaký druh filosofie (jaký duch spíše než která), tedy jaký druh filosofie to byl — pravdou však jest, že když se české a slovenské písemnictví začalo vzpomínat na z ran zasazených mu vlád. noucím předvojem dělnické třídy, musela literatura suplovat informaci. Literární putování za jádrem našich bytí pak podobalo se spíše soupisu utrpených ztrát. Lidské pravdy o socialistických koncentracích se tak dostalo literárních forem dříve než se o ní rozhovořil jakýkoli veřejnosti přístupný dokument. Touha po spravedlnosti vytvářela dříve z literárních magazínů, či literárních příloh magazínů, než z podčárnicku deníků, a až úplně nakonec dostala se do úvodníků a vládních a partajních prohlášení. Bylo to napsáno a proto to zůstává.

Společenská lágrů a věznic vyprodukovala své autory. Jiné generace a jiné země prožily vzepjetí, boje a nenadálé pády. Generace, jež v poválečných letech braly na rozum v ČSR (a v ČSSR) jest poznamenána faktem, že země je obehnaná ostatním drátem nabitým elektřinou, a že uvnitř této, již i tak ostatním drátem obehnané země, jsou další menší zadržované území strážena dalšími kulomety a psy a bez ohledu na nedostatek elektrického proudu osvětlována tisíci žárovkami, takže za noci působí dojmem báječného pohádkového lunaparku. Společenská lágrů a věznic vydalo počet o svém já. Dny, noci, měsíce, roky hovorů mezi palandami ponořenými do polotmy z osvětlených koridorů, přinesly své myšlenkové a literární ovoce. Protože je nutno sdělit

světlu cosi o tom, jak jsme žili a jak žijeme, stávají se autory beletrie z lágrového prostředí universitní profesori a ekonomové buržoasních pavůd (jak to oficiálně označila doba), které do kriminálu přivedla smrt' atavistických instinktů zvané socialismus jako své údajné nepřátele — autory beletrie se stávají také mladíci, které za ostatní drát přivedl jen prostý fakt, že Moloch pro svůj provoz potřebuje přísun obětí, a zpuštěné národní hospodářství levnou pracovní sílu. Mladíci upadli za dráty ve věku jinouškém i nižším.

Tak se stal autorem beletrie i Karel Pecka. Zatčen v roce 1949 ve věku jednadvaceti let, — za recenzi sovětského filmu, která ten film neshledala nadprůměrným — a navíc za recenzi v samizdatovém časopise. Po jedenácti letech na tábořích Nikolaj, Svornost a Bytíz, opouští (celých pět měsíců před vypršením trestu, jak velkomyslná jest socialistická zákonost) dvaatřicetiletý muž Nápravné pracovní zařízení. Stává se kulíškem v Národním divadle. Vlastně — jevištním technikem, protože v době socialismu stávají se z metaforičtějších, z hasičů požárníci, z listonošů poštovní doručovatelé, z policajtu příslušníci a z vězeňských dozorců vychovatelé. Neboť není více Vězeňské stráže, ale je Sbor nápravné výchovy.

Karel Pecka tedy díky velkomyslnosti třídní justice představuje dekorace v Národním divadle, a píše znovu své povídky. Socialismus, jako vyšší forma společenského řádu, (za kterou se prohlašuje) netrpí v kriminále nějaké psaní, jako to činí jiné (nižší) společenské formy úpadkové buržoasie. Vlastnictví tužky jest odměňováno temnicí, korekcí s jidlem jen jednou za tři dny. Lehké jest deptat spisovatele v zadržovaném Československu. Vezměte mu jeho práci, vezměte mu možnost žít se jakkoli jinak. Radost z týrání patří odedávna mezi atavistické instinkty, a týraný autor v sobě pak celkem už snadno odhalí skrytý obdiv k humanismu XIV. sjezdu KSČ. Lehké jest týrati spisovatele, snadné pak jest týrati vězně. Rukopis Karla Pečky z let 1949-1959, se nezachovaly, padly za obět' lágrovým prohlídkám odborně zvaným filcunků.

Karel Pecka však vydal počet o svém čase mezi lety 1949 až 1959. *Littera scripta manet*. Na co umírají muži, Horečka, Úniky, Veliký slunovrat. To jsou knihy, jež vyšly v Československu, ještě když tam mohli vydávat (tak trochu) knížky i lidé, kteří se neshlédli v závěrech jakýchkoli partajních sjezdů. Poslední román Karla Pečky. Štěpení, poslední román tohoto

v Praze žijícího autora, vyšel na počátku roku 1975, skoro třicet let po skončení války a skoro sedm let po okupaci Československa skrze třídní bratrství, v nakladatelství 68 Publishers Toronto v Kanadě.

Což je onen čin mladšího muže, který dává této úvaze titul. Neboť Karel Pecka je muž bezesporu mladší,

— • —

Četli jsme román napsaný a vydaný v exilu. Pravda vyjadřovaná jako socialistická a to ta, jež se netiskne latinkou, ale písmem podobným nábytku, se tam střetává v tisíci a jedné rovině s pravdou naší, která se tiskne latinkou. Naše pravda — máme to v hesle — vítězí. Aspoň duchovně. Zdá se nám však, že naše duchovní vítězství, na jiné nemáme, pramení jakoby z věci podružných. Zdá se nám, při čtení tohoto bezesporu velkého románu, jakoby naše převaha plynula z faktu, že československá štětka má k dispozici lepší prádlo než její sovětská kolegyně. Takže — třeba ponížení, máme mítí pocit převahy? Ne-li už my, tedy aspoň naše štětka na něj jistě mají právo.

Četli jsme vzpomínky, které sepsal bývalý partajní odkojenec o svých cestách na Vychoď. Putoval mezi jedním a druhým stranickým sekretariátem, mezi jedním a druhým újezdním bonzem místních partají, a je pobouřen, že mu lid zemí, kterými putoval, neotvíral své srdce a neřikal třeba: "Soudruhu, my jsme proti komunismu, socialismu a životu pod Rusem." Odkojenec shledává národy zdegenerovanými. Exilový časopis nazval resignací spisovatele pádem. Exilový spolek podpořil utlačeného inteligenta pěti dolary.

Karel Pecka vydal svůj román Štěpení v Kanadě. Vyvážený příběh pobělohorské emigrace o valdštejnských protihabsburských piklech s pobělohorskou emigrací, tu prochází příběhem vlnobití roku 1968 v Československu. Onoho roku, v němž se do boje pouštěli Janové Palachovi

vé ve chvílích, kdy se vůdci habilitovali na zahraničních universitách. Karel Pecka vydal počet o tom, jaký myšlenkový záznam zůstal z tohoto roku a boje sedm let po okupaci.

. . . nakonec tam byli jmenovitě vyvolávání všichni členové delegace . . . a nabádání plamennými výzvami, aby myšleli na nás, že zase my myslíme na ně. Cesta, ze které živi ne sejdem! . . . Podpisovali je bez začátku, ta slova, všichni jsme si nž dávno odvysílili vážili jejich obsah, jinak by se nedaly tak těžké závazky podepisovat s takovou lehkostí. Protože drtivá většina nejen, aby zůstala živa, ale třeba jen pro zachování teplého místačka a pro svůzelné rslávání na šestou le picháčkám do fabriky — samozřejmě sejde s kterékoliv cestou.

Bývalý vězeň, hrdina románu, respektive jeho nevaldštejnské části, kterého okupace zastihne na jeho první cestě mimo dráty republiky, se vrátí nazpět do ohrazení své socialistické vlasti neboť ty ze snů, ze kterých ještě nevyrstl, lze realizovat jen doma. Byt' tento domov neskýtal bezpečí jaké si od domova slibujeme. Ale takovým shledává autor dědictví země, taková je také asi myšlenka těch milionů, kteří žijí doma, protože ne všichni mohli a ne všichni museli odejít. Toto je idea, kterou v sobě chová občan ckupované země na místech nejnihternějších, toto je posláni, které svěčuje Karel Pecka budoucnosti, toto je litera scripta manet mladšího muže, který chce brát vážně všechna slova, jež podepisuje.

. . . Viděl je ve skupinách i jednotlivě, jako v serií fotografických snímků seřazených vedle sebe. Většina z nich byla asi bojácených, měkkých a

(Pokrač. na str. 6)

Tajemná Nubie

je název výstavy, která s velkým úspěchem probíhá v pražském Náprstkově muzeu. Ukazuje výsledky československých archeologických výzkumů v Egyptě v letech 1961-1965.

SLOVAK GYMNASTIC UNION

SOKOL

of the United States of America

THE FIRST SLOVAK SOKOL SOCIETY in the U. S. A.

OFFERS YOU:

- MANY FRATERNAL BENEFITS
- COMPLETE LIFE AND ENDOWMENT INSURANCE
- MORTGAGE PROTECTION INSURANCE
- SUMMER PHYSICAL FITNESS CAMPS
- RECREATIONAL ACTIVITIES IN OUR HALLS

DON'T WAIT — JOIN NOW!
WE ARE HERE WHEN NEEDED

276 Prospect Street, East Orange, N. J. 07017

(Area Code 201) 676-0280

ANDREW VENGLARCHIK, JR.
President

JOHN SPOPCI
Secretary

SPORT

Konečná tabulka mistrovství světa v Düsseldorfu:

Světové mistrovství v roce 1976 se bude konat v Katovicích (Polsko). Mezi čtyřmi uchazeči o uspořádání mistrovství světa v roce 1978 je také Československo. Ostatními kandidáty jsou Švédsko, Švýcarsko a Rumunsko.

1. ZSSR	20
2. ČSSR	16
3. Švédsko	10
4. Finsko	10
5. Polsko	4
6. USA	0

Zápasy I. fotbal. ligy:

Nitra-Ostrava 1:2. Sparta-Dukla 0:3. Inter-Košice 4:1. Žilina-Teplice 2:1. Třinec-Slavia 0:1. Plzeň-Brno 2:0,

Sn Bratislava-Bohemians 0:1. Tabulku vedou:

1. Sn Bratislava	24 30
2. Bohemians	24 30
3. Inter Bratislava	24 29
3. Zbroj. Brno	24 28

Zápasy I. hokej. ligy:

Košice-Kladno 3:3. Pardubice-Brno — Jihlava-Sparta 4:1. Slovan-Litvinov 3:3. Budějovice-Plzeň 2:2. VŽKG-Gottwaldov 2:0. Tabulka:

1. SONP Kladno	38 55
2. T. Pardubice	38 46
3. Dukla Jihlava	38 44
4. Sparta	39 41
5. Č. Budějovice	38 41
6. CHZ Litvinov	38 41
7. ZKL Brno	39 37
8. Sn Bratislava	38 37
9. VSŽ Košice	38 33
10. VŽKG Ostrava	38 33
11. Škoda Plzeň	38 32
12. TJ Gottwaldov	38 18

— Absolutním vítězem druhé části ME v motocyklových soutěžích se stal čs. reprezentant Mašita. Z dalších čs. jezdců byl Širůček druhý v kat. do 100 ccm. P. Válek třetí a Jedlička pátý do 175 ccm. Mrázek druhý a Stodůlka osmý do 250 ccm a ve vítězné Mašitově kategorii do 350 ccm dojel Císar jako druhý. Do 500 ccm 3. Zloch a 4. Čespiha. Závod se jel v Neukirchen.

Dubček do vyhnanství?

(Dokonč. ze str. 2.)

matické tlak v osobě vyřazení Sejjepina z politbyra a snad i z odboru, není jisté příjemné během největších čtyř měsíců roku 1975 neustále slyšet o Československu s připomínkami na spínovou invasi. Tři ostré útoky během 24 hodin proti Dubčekovi z Prahy a organizování pověstných soublasných dělnických shromáždění na závodech potvrzují nejlépe tyto skryté obavy. Lze i tvrdit, že podobný dopis nepřichází ani vhod většině občanů, u nichž sice není Husák oblíben, ale přesto považován za lepší řešení než třeba Bilák. Lidé neopominají zdůrazňovat, že za jiných politiků by bylo mnohem hůře s nesčíslnými represáliemi.

Dubček ve svém dopise podotklá, že jej nepíše na svou obhajobu, ale ve jménu těch, kteří jsou opředeni skoro neviditelnou a přece hmatatelnou pavčinou i vydání jí zlelo na milost. Dopis je však více považován za apel na západní komunistické strany. Hu-

sákova slova o touze Dubčekově po Západu nejsou samozřejmě také na ušití, Dubček byl konečně vyslanecem v Ankafe a přes sledování nebylo by pro něho problémem v emigraci zůstat. Ale ani jeho případné vykazání či dokonce zatčení nebo domácí vězení nepřinese režimu pozitivní výsledky. Pro svou skromnost a u dosavadních komunistických politiků nevidanou lidskost má stále mezi lidem popularitu a pro reformy spojené s jeho režimem těší se stejnému ohlasu na Západě. Dokazují to nejuvěřejnější např. slova obdivu od švédského předsedy vlády Olofa Palmeho. Jakékoliv sankce proti Dubčekovi přinesou osobní nepříjemnosti jak Husákovi tak Brežněvovi, včetně zamýšlení o morálním profilu obou, kdysi s Dubčekem tak spřízněných politiků.

—val—

"Slečno, věřte mi, náš rod je hrozně starý. My máme věrohodně prokázané dluhy už od dvanáctého století..."

Ferdinand Peroutka:
BUDOVÁNÍ STÁTU

se právě expeduje

Objednávám výtisků I. svazku díla Ferdinanda Peroutky Budování státu.

Příkládám šek (money order) na dolarů.

Jméno

Adresa

Podpis

Objednávám výtisků I. svazku (celkem 5 svazků) díla Ferdinanda Peroutky Budování státu.

Cena jednotlivých svazků \$6.20 včetně pošt.

Cena všech pěti svazků \$26.00 včetně pošt.

BUDOVÁNÍ STÁTU - ŠTEFANIK

(Pokrač. ze str. 1.)

žel muž v generálské uniformě, méně dotčený ohněm než ostatní. Bylo zřejmo, že vyskočil z letadla ještě před dopadem. Tak zahynul Štefánik.

Podivný a přece stylový konec. Kdyby si byl mohl vybrat, Štefánik setrval by zvolil klidnou smrt v posteli. Plánout a shořet — takové byly zákony jeho hrdé povahy... Realistou byl Štefánik po nějakou dobu jen jako citel Masarykův, ale nikdy temperamentem. Realista se obvykle nehonosí, že má v sobě osobní magnetismus — Štefánik tak činil. I jiní přípoustějí, že působil sugestivně, ale charakteristické je, jak dobře si uvědomoval tuto svou vlastnost. Ostatně jeho schopnost nabývat snadno vlivu na lidi byla neocenitelná a nenahraditelná v počátcích zahraniční propagandy. Beneš musil namáhavě přesvědčovat, Štefánik měl dar strhovat. Ve svých válečných pamětech charakterizoval Beneš tento dvojí způsob: my jeho apoštolskou práci narychlo získané lidi podchytili a jejich sympatie měnili v přesvědčení.

Štefánik silně působil za ženy, znamená, že v jeho zjevu bylo něco romantického a rytířského. Jako všichni romantikové měl zálibu v exotických krajinách a prožil v nich před válkou nějaký čas. Francouzský generál Janin o něm napsal: "Povahou a smýšlením od základu aristokrat, a to v takovém stupni, jaký jsem zřídka u někoho zjišťoval." Pozoruhodný to úsudek, zvláště z úst muže, jenž sám byl přesvědčením royalista a měl dost příležitosti seznámit se s aristokracií. Přesto největší kvantum aristokratického shledal u tohoto výbojného, původem německého Slováka. "Dávat rozkazy", pokračoval Janin, "mu působilo nepohybně vnitřní uspokojení; mimo to měl velice rád vnější projevy hodnosti, viditelné projevy úcty a rozličné pocty, k nimž hodnost dává právo." Muži takové povahy — jaká tu byla vyličená sympatisující svérkem, jenž jej po několik týdnů pozoroval z největší blízkosti, zřejmě byl svěřen nevhodný úkol, když byl poslán k legiím, zárlivě střežícím své lidové řády. Tady se odvrátil bez porozumění. Neměl rád socialisty a vyslovoval se: "Vláda pro lid nemá být vládou lidu." Poněvadž si sám sebe cenil, nepokládal za spravedlivé, aby hlas jeho a jiných významných mužů při volbách nevážil více než hlas kohokoliv. A musíme přemýšlet, jakou roli by byl hrál v demokratické republice tento zarýtý individualista se svými aristokratickými zálibami, kdyby ho nebyl osud sklonil na samém počátku. Když se začínalo mluvit o Společnosti národů, choval se k tomu skepticky. Jako všichni konzervativci věřil jen v silnou armádu. Měl mnoho předpokladů v sobě, aby se stal přívržencem diktatury a vůdcovského principu. Na ja-

kou stranu by se byl postavil, když po letech počaly tyto myšlenky rozrušovat Evropu? A jak velká by byla v kritické chvíli váha jeho osobnosti...?

Už jeho pracovní metoda byla zcela nerealistická. V drobnou práci, toto hlavní heslo českého realismu, nikdy nevěřil. Jeho způsobem bylo: rychle vpadnout, oslnit, rozhodit spoustu popudů a přenechat je k vypracování jiným. "V panujících útlidách francouzských svou jednoduchostí a modrými očima získal kdekoho," řekl o něm Masaryk. Beneš se dostal k francouzským ministrům teprve začátkem r. 1918. Štefánik se s nimi už dávno společensky stýkal v politickém salonu madame Jouveleové a přinášel informace dychtivě čekajícímu Benešovi. Ten dlouho žil v Paříži jako anonym, a srovnáván se společenským lvem Štefánikem, působil dojmem kancelářského úředníka. Docela přirozeně, podle jejich schopností, vytvořila se mezi nimi dělba práce. Beneš znal své meze. Nepřipisoval si vlastnost osobní neodolatelnosti. Zůstal tedy ve své úřadovně, psal memoranda, a Štefánik jejich obsah účinně rozšiřoval v dobré společnosti. Lecos o československé otázce se dověděl teprve při čelbě Benešova memoranda, ale osvojil si to rychle přes den a večer přesvědčoval o tom své vznešené a vlivné známé.

Byl společenským reprezentantem, se všemi omezeními, jakými se vyznačuje tento typ, je-li vyhraněn: pracovat

o samotě, sednout si a něco napsat bylo pro něho skoro nemožností; nejlépe jeho myšlenky plynuly uprostřed společenské konverzace; vyhodno bylo ho poslat k lidem urozeným, jimž byl přibuzen vnitřním soucítěním: první navazoval styky s Vatikánem, s monarchistickou Itálií; ale kde se dostal mimo dobrou společnost, jako na Sibiři, mezi drsné a prosté muže, selhal. Zásoboval československé hrnutí sympatisujícími z jiných vrstev než z těch, s nimiž hledali styk Masaryk a Beneš. Ti podávali vzorný příklad demokratické, lidové akce. Tak se tato zahraniční trojice podvůhodně doplňovala: člností a schopností, které scházely jednomu, nahradil druhý.

Význam Milana Rostislava Štefánika v zahraničním odboji byl i v tom, že svou přítomností v Národní radě reprezentoval před světem jednotu Čechů a Slováků. Činili slovenští autonomisté pokusy dovolávat se Štefánika, děje se tak veskrze neprávem a beze všeho podkladu. O Slovácích se vyjadřoval dost nezdvořile. Byl přesvědčeným západníkem, a ve spojení Čechů se Slováky dobrovolně a skoro přelotně vyhrazoval první místo kultuře západnější, totiž české.

Čím byl za svých studentských dob, tím zůstal i později: nekompromisním českoslováckým. Říkal, aby smazal všechny rozdíly: Češi jsou Slováci, mluvící českým jazykem, a Slováci jsou Češi, kteří mluví slovensky. Trval

(Pokrač. na str. 7)

Čin mladšího muže...

(Dokonč. ze str. 5.)

stobých, nedokonali všední lidé. Ale byli to lidé země — která se jako rybi kost vzpříčí v hrdle každému, kdo propadne omýlu, že je snadněji spolknout. Spolu s mrtvými otevírali po tisíciletí její podobu a současně byli jejími dětmi...

Skoro sedm let po okupaci a skoro třicet let od skončení války, vedené také za to, aby svět byl lepší a více barevný, prohlašuje v Praze jednašedesátiletý spisovatel, že konečně prohlédl, a že jen XIV. sjezd KSČ (ten Vysočanský nebo ten Husákov?) je pravdou našich dnů. Sme-káme před tím, jak dlouho vydržel muž, nyní jednašedesátiletý, neprohlédnout: v podmínkách, kterým jsme už odvykli a které necítíme — takže je nám lehké vyjadřovat mravní opovržení. Cítíme však puls přískrceného života naší země dosud natolik dobře, abychom věděli, že žít v Praze a vydávat v Kanadě je ČIN, i kdyby Štěpení nebyl román tak dobrý. Ať už přinese jeho odvaha autorovi cokoliv, littera scripta manet, ten román tady už zustane i tehdy, až se už dávno zapomene na to, že i tento autor, tento muž mladší

jednašedesátí, také volil mezi možnostmi konečně prohlédnout, směrem ku XIV. sjezdu KSČ anebo brát sám sebe vážně.

Krásu žen, lesk perly, slávu jmén a činů čas přísný vyhladí! Však věčnou drahou hvězd jde muž jenž konce dosáhne svých cest a sebe nezradí!

Vede se řeč, tuze často, o národní povaze. Jaká je? Štěpná.

Čechoslováci si musí zvykat na životní moudrost, která už byla přijata v Litvě, v Lotyšsku, v Estonsku, v Arménii, v Gruzii, ledakde. Nemůžeme říci mnoho o románu, předchází-li ho odvaha autora. Jen vyjádřit přesvědčení, littera scripta manet, že bude částí našeho písemnictví i tehdy, až nám velikost tohoto činu a nutnost psát romány bude nescititelná.

Budou to idylické poměry, za kterých nebudou povznesení a dobře naobědvaní cestovatelé s opovržením na rtech zjišťovat, že lidé žijí a tvoří, ačkoli jsou nuceni procházet se po hřbitově své vlastní důstojnosti.

HLAVOU PROTI ZDI

(Dokonč. ze str. 3)

nisoviče" nebyl jeho. Původní název "ŠC-854" byl nepříjemný proto, že označoval vězeňské číslo hlavního hrdiny. Název románu "Pavilon rakoviny" opět nebyl přijatelný pro svou symboličnost a chtěli jej změnit bezbarvým názvem "Nemocni a lékaři". Mimochodem, jedna kapitola z tohoto románu — zřejmě první přeložená do cizího jazyka — byla otištěna ve slovenské "Pravdě". V r. 1968 vyšel celý román ruský v Paříži.

Jedna epizoda z nové Solženicynovy knihy je pro Čechy zvláště zajímavá: popis událostí kolem sovětské okupace Československa. Solženicyn v té době dopisoval román "V prvním kruhu" a žil zcela inkognito na chatě za Moskvou. Psalo se mu dobře, měl výbornou náladu a jediným jeho spojením se světem bylo radio. Píše:

"... Těžko si mohu představit šťastnější léto — tak lehké a rychle jsem dopisoval román. Těžko si mohu představit šťastnější léto, kdyby — nebylo Československa... Nepovažoval jsem naše za úplně bláznů, myslel jsem, že k okupaci nedojde. Sto metrů od mé chaty se celé dny valily po silnici na jih tanky, nákladáky, obrněné vozy — byl jsem přesvědčen, že to jen tak straší, manévrují. A oni zatím — přepadli a úspěšně zničili. A, podle termínů XX. století, měli pravdu.

Ty dny — 21., 22. srpna, byly pro mne rozhodující. Ne, nebudeme se vymlouvat na osud: hlavní směr svého života si přece jen vybíráme sami. Svůj osud jsem si znovu sám vybral v těchto dnech.

Srdce chtělo jen jedno — napsat krátce, trochu pozmenit Gercena: hanba být sovětským občanem! V těchto čtyřech slovech je celé poučení z Československa — poučení z celých našich padesát let. Nápad přišel okamžitě. V patách mi hořelo — rychle jet, jet. A hned jsem startoval auto (klikou). Přemýšlel jsem takto: různí slavní lidé, jako např. akademik Kapica, či Šostakovič, se chtějí se mnou setkat, pozývají mne k sobě, předcházejí mi mne, a já si to ani nepokládám za čest a naopak je mi protivný ten salonní lesk, zbytečné marnění času. Ale teď, rychle je autem jedu — ještě Leontoviče, ten se zná se Sacharovem (tenkrát jsem ještě Sacharova neznal osobně), a pak ještě Rostropoviče (ten za mnou přijel minulého roku do Rjazaně seznámit se, a hned při druhém setkání mi nabídl bydlet u něho), pak ještě Tvardovského, — a před každého z nich položím svůj text ze čtyř slov, svůj čtyřslovný závěr: hanba být sovětským občanem! Dost vy-

táček — vybíráte směr svého života — podepíšete nebo ne? A pak — se sedmi takovými podpisy — pustit to do Samizdatu! za dva dny to bude v BBC! — hřmot všech našich tanků na ten rachot nepostačí, zařinčí naprázdno, spálí si prsty!

Při namáhavém startování svého vrtolavého "Moskviče" jsem pocítil fyzicky, že touto sedmou nepohnu, nenačím: je nepodepíši, jiná výchova, jiný způsob myšlení! Ztotožněním Šostakoviče se zasmírá jako raněný — rozklepou se mu ruce, že ani neudrží pero. Dialektický pragmatik Kapica všechno nějak překroutil tak, že tím vlastně můžeme Československu spíše uškodit, a tím i naší vlasti, samozřejmě; v krajním případě po slovech oprav, za měsíc, bude možné napsat na čtyřech stránkách: "při všech úspěších našeho budování socialismu... existují stinné stránky... přiznávající správnost snah bratrské komunistické strany...". t. j. celkem vzato škrtit je dovoleno, ale nemělo by se to dělat na socialistických bratřích. A tak nějak podobně myslí a budou se snažit zkomolit můj text i ostatní čtvi. A to pak zase nepodepíši já.

Motor zarácholil — ale já jsem zůstal doma. Podepisovat něco takového — tak sám. To je čestné a správné.

A — také vhodná chvíle ztratit hlavu: teď, v rachotu tanků, mi ji srazí zcela nepozorovaně. Od uveřejnění "Ivana Denisoviče" je to první skutečná příležitost vypořádat se se mnou tak nějak mimochodem, ve všeobecném zmatku.

A já mám v rukou — neukončený "Kruh", nemluvě ani o dosud nezačatém "R-17".

Ne, takové výkřiky zoufalství — chápu, schvaluji. V takové chvíli — jsem schopen vykřiknout! Ale: je to opravdu hlavní výkřik? Vykřiknout teď a tím skončit, to znamená: tohle je nejstrašnější věc, jakou jsem viděl za celý svůj život. Ale já jsem viděl a znám mnohem horší věci — celé "Souostroví GULag" je o tom, copak nekřičím o tom? Celých padesát let z toho — a my mlčíme? Vykřiknout teď — to znamená zřít se dějin rodině země, pomáhat je zkrášlovat. Třeba si hrdlo šetřit pro hlavní výkřik. Zůstalo už jen málo. Jakmile začnou překládat "Souostroví GULag" do angličtiny...

Omluva zbabělosti? Nebo rozumné důvody?

Mlčet jsem. A od toho okamžiku jsem cítil dvojnásobnou tíhu na svých bedrech. Mladársko — tehdy jsem byl nikdo, abych křičel. Československo — mlčet jsem. Tím větší hanba, že za Československo jsem nesl i kousek o-

sobní zodpovědnosti: všichni přiznávají, že tam to začalo na spisovatelském sjezdu, a ten — mým dopisem, přečteným Kohoutem.

A jen jedním smysem se sebe tuto skvrnu: jestliže někdy zase ode mne to začne u nás doma."

V té době Solženicyn již nebojuje s censurou, neboť ho již necensurují. Přesto ho nevydávají. Dveře všech redakcí jsou před ním uzavřeny. Ačkoli v Francii získává jeho "Pavilon rakoviny" cenu za "nejlepší knihu roku", pro domácí čtenáře je Solženicyn tabu. Dokonce jej vylučují i ze Svazu spisovatelů. Nejen že jej degradují jako spisovatele; chtějí ho degradovat i jako občana. A Solženicynovi nastává druhá fáze jeho marného boje hlavou proti zdi. Marného? Snad přece jen ne tak zcela marného. Hlava je ještě celá a zeď se přece jen trochu odírá, objevují se v ní trhlinky.

Tvrdohlavý spisovatel je režimu nepohodlný a tedy je třeba hledat cestičku, jak ho vystřelit za dveře. Začínají mu naznačovat, že by mohl emigrovat. A téměř na ruku jim přichází návrh Švédské Akademie na udělení Nobelovy ceny Solženicynovi. Spisovatel přijímá počtu, k níž šel tvrdým krokem celý svůj život. Ale — odmítá jet osobně do Stockholmu, neboť má opodstatněné obavy, že by ho nepustili zpět do vlasti. A zase nastává tvrdý boj — ne už s censurou, ale se státními orgány, se stranickou byrokracií, s Ústředním výborem. Avšak laureát Nobelovy ceny, to už je figura, s níž ani orgány totalitární vlády nemohou jednat tak jako s obyčejným mukiem. A tak zeď se otřásá a hlava zůstává stále celá.

Avšak pro Solženicyna zůstává hlavním — nedokončená práce, knihy — nošené zatím v hlavě, jež se cítí povinen a povolán napsat a ukázat světu to hlavní — zlo, které přinesla revoluce, její kořeny a její chapadla, chystající se obejmout celý svět. Pro tento svůj cíl se Solženicyn stahuje do pozadí, odsuzuje se k mlčení a k výčitkám svědomí za toto mlčení. "Nezastal jsem se Bukovského, když ho na jaře uvěznil. Nezastal jsem se Grigorenka. Nezastal jsem se nikoho. Uplnul jsem se ke svým budoucím plánům a činům", poznamenává hořce.

Začínají mu anonymně vyhrožovat, což jej nutí k: se-stavení závěti, uložení u švýcarského advokáta, který je oprávněn opublikovat všechny Solženicynovy rukopisy v případě a) smrti, b) zničení beze stopy (po dobu min. dvou týdnů), c) uvěznění nebo umístění v nervovém ústavě, koncentračním táboře či sibiřském vyhnanství.

Mraky se stahují nad jeho hlavou koncem r. 1973. Tehdy

se tajná policie zmocnila kopie "Souostroví GULag". Solženicyn se znovu pouští do boje. Obává se pronásledování některých osob, o nichž je v knize zmínka, a které mu pomáhaly sbírat informace, a proto dává pokyn na západ k uveřejnění knihy, která vychází o vánocích 1973 v Paříži ruský, a brzy po novém roce německy. "Možná, že jednou budeme považovat vydání "Souostroví GULag" za počátek rozpadu komunistického systému", píše "Frankfurter Allgemeine".

Zdá se, že tohle je poslední kapka v číši trpělivosti moskevských vládců. Osud Solženicyna je zpečetěn. Autor je připraven na nejhorší. Pomsta musí přijít. V jaké však formě? Smrt? Vězení? Vyhnanství?

"Die Welt" píše: "... Za jeho odstranění by Moskva zaplatila cenu rovnající se Budapešti a Praze."

Tvrdá hlava spisovatele zůstává celá, ale zeď dostává trhliny a otřásá se v základech. Zůstává jediná možnost: přehodit majitele hlavy přes zeď. A tak se i děje.

ČERNÁ A BÍLÁ AFRIKA

Zasedání Organizace africké jednoty, který skončilo v hlavním městě Tanzánie Dar es Sallam, se přes všechno slovní hromobití začíná jevit i v pozitivních obrysech. Vůdci černé Afriky jsou zřejmě pro vyjednávání s bělošskou vládou Jižní Afriky, jehož cílem má být mírový přechod Rhodesie k vládě černé většiny a dále pak dosažení nezávislosti pro jihozápadní část Afriky, Namibii.

Je pravda, že komuniké, vydané na zasedání Organizace africké jednoty, kategoricky odmítá jakýkoli přímý "dialog" s Jižní Afrikou a o takzvané politice "uvolnění" mezi černochy a bělochy hovoří jako o "nesmyslu". Ale de facto výsledkem konference v Dar es Sallam je vítězství politiky zambijského prezidenta Kennetha Kaundy, jenž po dlouhé měsíce udržoval styk s jihoafrickým ministerským předsedou Johnem Vorsterem ve snaze najít mírové řešení pro Rhodesii. Naproti tomu na konferenci neuspěly radikální návrhy Guineje. Také to díky hlavně zásahu zambijského ministra zahraničních věcí, který na zasedání prohlásil, že Jižní Afrika přislíbila stažení svých policejních jednotek z Rhodesie do 31. května, že je srozuměna na nevyhnutelnosti vlády černé většiny v Rhodesii a že je v zásadě ochotna vzdát se kontroly Namibie. Ministerský předseda Vorster na veřejnosti mluvil zatím jen o odvolání vojenské policie, která už několik let podporovala rhodéské vojsko v bojích proti demorodé guerille. Ale i to je už dalekosáhlý krok, uváží-li se, že Organizace africké jednoty na

Během 24. hodin je Solženicyn zatčen, posazen tajně do letadla a vysazen na letišti ve Frankfurtu nad Mohanem.

Touto událostí kniha končí. Vrací se v myslí zpět k prvním stránkám a hledaje příhrádku, do níž knihu zaradiť, nabývám přesvědčení, že jde přece jen o — autobiografii. Velmi zdařilou autobiografii. Autor jako by o sobě vůbec nehovořil: hlavní jsou děje, boje, intriky, události, osoby, instituce, a všechno se točí kolem nepatrné tečky v moři událostí. A tečka roste, roste v dělovou kouli. Neuvěřitelná gradace. Z bezvýznamného mukla k laureátu Nobelovy ceny. Charakter autora je vykreslen jakoby mimochodem, bez jediného oslavného přístavku či zkrášlujícího přídavného jména, a přesto před námi stojí — silná osobnost.

Kdyby Solženicyn nenapsal nic jiného kromě této knihy, zaslouží si čtu. A kdyby nic jiného z jeho díla nebylo přeloženo do češtiny, tedy tato kniha by měla být přeložena.

Libuše Obrusňáková

druhé straně v Dar es Sallam vyhlásila proti bílým vládám v Africe celou škálu trestných opatření. Rhodesie zůstává prozatím problémem číslo jedna, a tamější vývoj bude do značné míry odpovědí na otázku, zda lze v Jižní Africe odvrátit tragickou rasovou konfrontaci.

Budování státu

(Pokrač. ze str. 6)

tak důsledně na úplné jednotě, že i jeho čeští druhové v zahraniční práci osýchlí se tak daleko zacházejí jako on. Vyžadoval, aby se o slovenské otázky v zahraniční propagandě vůbec nemluvalo. Postavil se na stanovisko, že neexistuje. Vedle vnitřního přesvědčení působily u něho také úvahy taktické: bál se, aby věc se nekomplikovala, kdyby Dohoda slyšela, že má osvobodovat dva národy. Nechtěl svou společnost obtěžovat složitostí středoevropských poměrů. Jednoduší podle jeho názoru bylo říci, že jde o národ jeden. První parížská svazová rada na Štefánikovo naléhání se nazývala jen českou. Teprve Běnoš rozhodl, aby se mluvilo o Čechoslovácích...

Úryvek z kapitoly Štefánikova smrti z přeho snazku Peroutkova Budování státu.

A opět brigády...

Na Rakovnícku už zas na chmelnicích brigádníci středokoláci. Tentokrát ze Středokolečského kraje. Deset dní mají pracovat na 2457 hektarech chmelnic jedenadvaceti zemědělských podniků.

25ti letá dívka

hledá opravdové kamarády. Adresa: Lucie Sramek, Via Cantonale 8A, 6900 Lugano, Switzerland.

Z Dubčeka dopisu . . .

21. 8. 1973 jsem jel gazíkem na náš lesní závod Šaštínsko-Stráž. Už cestou z podniku jsem zaregistroval dvě sledovací volhy. Měnily se střídavě mezi ostatními automobily, aby nejezdy přímo v mém závěsu. Po upřesnění jejich totožnosti jsem neodbočil za Malackami na hlavní silnici na Šaštínsko-Stráž, ale jel jsem dál po brněnské a pak jsem se jednou z polních cest vrátil do obce k původní křižovatce. Strážci konsolidace a muži zákona neměli jiné východisko, než jet toutéž polní cestou. Na příhodném místě jsem na ně počkal. Když jsem se přesvědčil o jejich důslednosti a vzorném plnění příkazů jejich nadřízených, pokračoval jsem v cestě. Nedbali na kameňáky a prašnou cestu a i oni pokračovali v pátrání a sledování mechanizátorů — který by zřejmě mohl do sázecích strojů namísto smrků, borovic, douglasek podstrčit "duběčky". Kdyby je vysazovaly stroje, to by ještě nebylo to nejhorší, ale kdyby "duběčky" vysazovali ženy, mládež — brigádníci. To by zřejmě muselo nejdříve jít "nahoru" nějaká zpráva a jistě by bylo pak záslužné — kdyby duběčky zakázali vysazovat jako ideově nevhodné dřeviny. Necht' je mi prominuto, že jsem se odvážil takové úvahy. Ale zřejmě správný sledovatel nesmí brát na lehkou váhu nic a brát předpokládat, že takový nepřítel lidí je schopen čehokoliv. Při odbočování na polní cestu jsem kolegovi v gazíku řekl, že jsem se zmýlil, a pak: zradila rumunského gazíka ukazovala okolní děje jen mě, řidiči. Na lesním závodě jsem projednal s příslušným pracovníkem záležitosti, týkající se soutěže řidičů a pak jsme šli k expedičnímu skladu dřeva. Tak jsme vyřídili opotřebované motorové pily a kontrolovali připravenost a ovládání vozidla pomocí naváděče při nakládání a odvozu dřeva. Pozorovatelé to všechno sledovali. Sklad je na rovině. Šedá volha zajela do stínu nákladního vagonu, stojícího u nádraží na vedlejší koleji. Druhé auto hlídko cestu do obce. Po vyřízení všech záležitostí šel nám pracovník lesního závodu ukazat staveníště, kde se budují soukromé rekreační chaty. Nepochybně popisovat podrobně práci sledovatelů — kterým jsem se tam musel dokonce vyhýbat, abych je nezabíhal do suchého písku Záheří, neboť jsem se musel po téže cestě vrátit. Mohu však říci, že volha obstála i v tomto těžkém terénu. Chtě nechtě zaregistrovali mé strážce i místní pracovníci a jeden z nich se mne zeptal chvilicím se hlasem: "A to na vás dávají i takhle pozor?" Bližila se bouřka. Chtěli jsme dokončit všechnu práci a proto jsme vynechali oběd. Jeden kolega

nám před naším odjezdem nabídl kousek slaniny a klobásky s tím, abychom si to u nich snědli. Nemusím vysvětlovat, že toto skromné a upřímné pozvání jsem s poděkováním odmítl.

Ve dnech 5. — 6. prosince 1973 jsem byl na služební cestě. Zastupoval jsem řidiče, který měl na tuto cestu jet původně. Na lesním závodě Topolčany, polesi Duchovka prováděli pracovníci podnikového ředitelství, oddělení racionalizace mezd — praktické uplatňování v místních podmínkách. Okolo polesi je několik velmi starých budov. Po chvilí jsem se šel porozhlédnout po hospodářském dvoře. U jedné kulny jsem zaslechl rány kovářského kladiva. Vešel jsem do zakouřené výhně. Byl tam jen kovář. Poptal jsem se na zdraví a poohlédl jsem se kolem. Byl jsem v lesnické uniformě, kterou nosívám zřídka kdy, v létě vůbec ne. "Já jsem vás už někde viděl, ale nedovedu si vzpomenout", prohlásil kovář, udivený muž silné postavy. "To je možné," odpověděl jsem. "Vždyť jsme skoro krajané. Pocházím nedaleko odtud, z Uhrovců".

Na chvilí se zamyslel a pak, usmívaje se, a s patřičnou dávkou údivu a možná i rozpaků, řekl: "Už vím, vy jste pan Dubček." Přikývl jsem na souhlas, a abych se mu trochu přiblížil a vyvedl ho z překvapení, zeptal jsem se: "Nemáte něco v ohni, rád bych vám píchnul a zkusil, jestli by mně to ještě šlo?" "A copak byste to svedl?" "Nevím, ale když jsem dělal ve Škodovce, tak jsem to uměl: původem jsem strojař, ale pracoval jsem tam pár let i v kovárně. Nemáte-li nic proti tomu, rád bych si udělal podkovu pro chatu." "Nač byste ji dělal? Táhle na hromadě je starých dost a jestli chcete novou tak si vezměte, jsou tam taky podle čísel", ochotně mě pobídl ten příjemný člověk. "Z těchhle nechci, to jsou konfektní. Do těch se "štucné" musí zašroubovat, a já bych chtěl tradiční, vykovanou z kusu, jako se to dělávalo kdysi." Z hromady starého železa vybral kovář vhodný kus. Znaleckým okem jej přeměřil, potěškal a v duchu posoudil, zda bude stačit. Pak zapnul motorek, přilhodil uhlí a vložil do bůlavého ohně železo. "Jak to budem dělat?" zeptal se mne. "Vy jste mistr kovář a já tovaryš-podkovář", řekl jsem žertem, abych navodil trochu přátelskou atmosféru. "Tak si vezměte zástěru a to těžké kladivo", řekl. S počitem vnitřního uspokojení jsem se oblékl a potěškal kladivo.

Za chvíli se ve výhni ozýval ten tak příjemný a tolikýrmi kouzly naplněný zvuk kovářských kladiv, pracujících v páru. Když vložil železo po druhé do ohně, řekl: "Hned

jsem si všiml, že to umíte. Všiml jsem si, jak jste se postavil ke kovářčině, a že jste kladivo vzal do levého podpaží." Když toto píše, nemohu si nevzpomenout na hluboké vnitřní uspokojení z tohoto zážitku a to tím spíše, že jen velmi zřídka mohu jet na lesní pracoviště (ted' nesmím nikam), a také proto, že za nevelkým oknem se tenkrát bělal čerstvě napadaný předvánoční sníh. Když jsme podkovu dodělali, kovář skromně řekl — patrně také proto, že se tovaryš osvědčil, a snad dokonce i proto, že i jemu se práce se mnou líbila: "Udělejme ještě jednu, a ta zase bude moje." Souhlasil jsem. Ta druhá tam zůstala na hliněné podlaze, ne úplně dokončená, protože jeden z pracovníků podnikového ředitelství pro mě přišel. Před odchodem jsme ještě zkusili udržet kladivo na konci rukojeli dvěma prsty, a to bez pomoci palce. Tuto disciplínu jsem zase vyhrál já. Ještě jsem kovářovi pomohl spravit ztupený krumpáč. V přítomnosti jednoho inženýra, pracovníka podnikového ředitelství, jsme se rozloučili stiskem ruky, možná že o nějakou vteřinu delším. Po sněhem zaváté cestě jsme se ačel přes Topolčany do Bratislavy. Necht' je mi prominuto rozvláčenost a tolik podrobností v líčení zapadlé kovárně. Je tomu tak proto, že následovalo velké vyšetřování . . . Bezpečnostní orgány MV zatroubily na poplach. Na lesním závodě se zdvihla vichřice. Pak na polesi, v kovárně, na podniku . . . Mnozí nezájemní lidé se divili, co jsem to jen udělal. Ani by je nenapadlo, že se mohlo dít něco z toho,

co jsem právě vyličil; museli si myslet, že se tam konal přinejmenším nějaký tajný sjezd "kacířů" . . . Divil jsem se však především já, proč se nikdo nezeptá mě nebo společenstevníků, mezi nimiž byl i předseda stranické organizace a jeho podřízení spolupracovníci, kteří by asi podali pravdivou zprávu. Ale vyšetřovatelé si museli zřejmě pospíšet, když "nahoru" nahlásili, že Dubček si organizoval v Topolčanech popularitu: "Vycábl podkovy a rozdával je tamějším občanům s vyraženým autogramem . . ." Popisují to všechno jako fakta. Nevím, zda se ještě dnes potkám s tím blízkým člověkem, kovářem na cdehlé samotě Duchovka.

Ale dovedu si představit, co asi duševně prožívá ten člověk, který si život a práci představoval patrně jednodušeji . . . Docela jistě si nepředstavoval pavučinu a ty, kteří ji splétají a spojují na téměř neviditelných koncích a z kruhů pak odvíjejí další pavučiny, které už tvoří — síť.

Pružná cenová politika

Důsledky ustavičného a rychlého znehodnocování libry zažila velmi názorně skupina anglických turistů v jedné restauraci v nigerijském hlavním městě Lagosu: číšníci zvyšovali ceny na jídelním lístku během oběda.

Telegraficky ze světa

Nová kambodžská vláda oznámila, že nepovolí na území země žádné cizí vojenské základny. Je to namířeno proti Hanoji, ale co to bude platné? • Představitelé kyperských Turků i Řeků při jednáních s generálním tajemníkem OSN došli k rozhodnutí vytvořit výbor, který by prostudoval návrhy na vytvoření nové vlády na Kypru. • "Obrovskou porážkou komunistů" nazval výsledek portugalských voleb vůdce vítězné socialistické strany Mario Soares. • Peking vyslovil plnou podporu snaze Severní Koreje o sjednocení s Koreou Jižní, ale dal jasně najevo, že rozhodně nechce vidět obnovený válečný konflikt na rozděleném poloostrově. • Papež Pavel Šestý řekl nedávno, že by informační média měla přestat manipulovat fakta, čtenáře a diváky pod falešným předstíráním, že jde o "neutralitu" a "nezávislost". • Znovu do Moskvy přijel vůdce Palestinské fronty osvobození Jasir Arafat. • Tři vojenské základny na území Spojených států — v Arkansasu, na Floridě a v Kalifornii se stávají prozatímní ubytovnou jihovietnamských uprchlíků. • Třebaže Austrálie vynáslila ochotu evakuovat na své území Jihovietnamce, kteří z důvodů přibuzenských svazků či spolupráce s australskou vládou se cítí ohroženi na životech, zlikvidovala svoje velvyslanectví v Saigonu dřív, než se postarala o nejméně dvěstěpadesát žadatelů o emigraci. Tento čin vyvolal rozsáhlou kritiku. • Rumunský prezident Nicolae Ceaușescu navštívil Káhiru, kde jednal s prezidentem Egypta Sadátem. • Mimořádný stav na tři měsíce vyhlásila ve dvou provinciích španělská vláda, aby potlačila ozbrojené akce organizace ETA, která bojuje za nezávislost Basků.

- Doživotní
- Doživotní zaplacené ve stáří 60 let
- Doživotní zaplacené ve stáří 65 let
- 9 plánů nedačního pojištění
- Retirement Plan
- Mortgage Redemption Plan

- Family Income Plan
- Prefer 1 Risk, Whole Life
- Estate Security Plan
- Úrazové pojištění
- Dvojnásobné pojištění — zproštění poplatků nižší poplatky za pojištění pro ženy

PODROBNÉ INFORMACE OCHOTNĚ SDĚLÍ

Rudolf Pešek, 145 87 7th Ave. Whitestone, N. Y. 11357, (212) 767-9746
Frank Vozeh, 18 John St. Little Ferry, N. J. 07643, (201) 641-9016
George Pospishil 24 West End Ave., Westwood, N. J. — 07675 (201) 664-6511
anebo

CZECHOSLOVAK SOCIETY OF AMERICA
2701 South Harlem Avenue, Berwyn, Illinois 60402
OD ROKU 1854 CHRÁNÍ VAŠE RODINY

CESKOSLOVENSKÉ SPOLKY V AMERICE, NEJSTARŠÍ BRATRSKÁ PODPŮRNÁ JEDNOTA VE SPOJENÝCH STÁTECH, ZVE VŠECHNY KRAJANY A JEJICH PŘÁTELE, ABY VSTOUPILI DO JEJICH RAD A TÍM ZABEZPEČILI BUDOUCNOST SVÝCH DRAHÝCH.
Č. S. A. POSKYTUJE SVÝM ČLENŮM NÁSLEDUJÍCÍ VÝHODNÁ ŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ: